

Stefan Raditch.

Ved det Revolverattentat, der for nogen Tid siden blev foretaget i det jugoslaviske Parlament, Skupchinaen, blev de kroatisk Bonders Fører, Stefan Raditch, alvorligt saaret, mens hans Neve dræbtes. Siden den Dag har Raditch svævet mellem Liv og Død, den elskede Bondefører har fra sit Sygeleje ledet de højst betydningsfulde kroatisk Affærer, mens Bønderne som Pilgrimme har valfartet til deres Nationalhelts Hospital i Belgrad, udenfor hvilket de stod i tavse Klynger med blottede Hoveder i timevis og saa op til de Vinduer, bag hvilke hans Seng stod, Nu er han endelig død. I de sidste Dage forvarede hans Tilstand pludseligt, og den mest betydelige, mest farlige, mest begavede jugoslaviske Politiker er gaaet bort.

Vi har omtalt det kroatisk Madparlament i Agram, der havde dannet sig i disse Dage, og som i en for Jugoslaviens Enhed farlig politisk Krise er blevet det kroatisk Bondepartis Fæstning mod Gammelserberne i Skupchinaen. Det kroatisk Bondeparti, der i Stefan Raditch havde mere end en Fører, en Inkarnation, havde i Begyndelsen et Oppositionspartis Karakter; men Spørgsmaalet om Ratifikation af Nettuno-Traktaten med Italien — Kroatien er jo det Land, der grænser op til Italien, og som direkte berøres af Traktaten — skabte af Partiet et Oppositionsfolk.

Stefan Raditch, hvis politiske Ansigt det rent umiddelbart har været vanskeligt at udforske, har fort en meget omtumlet Tilværelse. Naar han paa Fredsfod med Kong Alexander, snart hans ivrigste Modstander, en Tid var han endog i Rusland som Sovjetrepublikens Gæst. Han skal imidlertid ses som Enkeltfænomenet i, eller en Funktion af den store Bondebewægelse paa Balkan. Det er en helt ny Baade teoretisk og praktisk Bevægelse, der er paa March. Og Stefan Raditch var en af dens største Teoretikere. Det drejer sig om en helt ny Filosofi, paa en Maade parallel med den socialistiske, og dens Grundlag er Bondestanden og Bondesamfundet, bygget op af Bondens Hjem.

Men Raditch stillede ikke By og Land i Modsetning til hinanden. For ham var Byen bare et større Samfund af Hjem, kun med mere mangfoldige og komplicerede Fornødenheder.

I Bondestaten skulde al Magtudøvelse udryddes. Dette var Raditchs fredelige Tanke. Og den Harmoni, som fra Bondens Hjem voksede op i Statens store Samfund, skulde efter hans Opfattelse ogsaa efterhaanden danne Grundlaget for den internationale Orden. Ikke Magt, ikke Krig, men Forståelse og Kompromis skulde være Parolen.

Premfor alt foresvævede der Raditch en Sammenslutning af de sydslaviske Folk. Den nuværende jugoslaviske Stat, der naturligvis skulde omformes i Selvforvaltningens Aand, maatte først slutte sig sammen med Bulgarien. Dernæst skulde Sammenslutningen med andre slaviske Bondedemokratier foregaa. Med Czekoslovakiet, Polen og Rusland, efter at Bolshevismens Omformning til et Bondedemokrati var fuldført, hvad Raditch allerede mente var begyndt.

Som Fremtidsperspektiv saa han Sammenslutningen af Balkanstatene og de mellem-europæiske Stater — og tilsidst Europas forenede Stater. Midlerne hertil var først og fremmest en Afskaffelse af Krigen som politisk Instrument og en Ophævelse af Toldgrænserne.

I Stefan Raditchs Lære er der naturligvis megen Romantikk. Men som alle unge og endnu naive Teorier har de Muligheden af en Udvikling for sig.

Og bag dem staar begejstrede Løgløner af Bønder, som ingen Revolution vil, men en ny Verdensorden i Stefan Raditch har de mistet en Profet.

Hvad hans Død betyder for Jugoslaviens øjeblikkelige Politik kan ikke overses. Endnu Situationen var mere end spændt. Regeringen i Belgrad har til Hensigt at lade Skupchinaen vedtage en Lov om »Statens Beskyttelse«, der er rettet mod det kroatisk Madparlament i Agram.

Gregorius.

Abd El Krims Memoirer.

Udgivet i fransk Oversættelse og med Indledning af I. Roger-Mathieu.

Føreren for Riffstammerne i Nordafrika, som voldte Spanien og Frankrig saa mange Besværligheder og i flere Aar modstod og besejrede de store, moderne udrustede europæiske Hæere, har nu i sit franske Fangenskab nedskrevet sine Memoirer. Det er blevet et Dokument af verdenshistorisk Betydning. For første Gang har man Lejlighed til virkelig at danne sig Begreb om, hvad der er foregaaet under det marokkanske Oprør.

Abd el Krim viser sig ikke som den halvbarbariske Røveranfører, de officielle Beretninger har søgt at gøre ham til, men som en klog og højt dannet Mand med Motiver og Principper saa humane som nogen europæisk Statsmands.

Han gør Rede for Opstandens Historie paa klar og overbevisende Maade: Riffbebetet er delt mellem spanske og fransk Protektorat. Mens Franskmandene idetmindste synes at have forsøgt at gøre en menneskelig Politik overfor de Indfødte, har Spanierne aabenbart ikke været trykret af Hensynsfuldhed. Deres Metode synes ikke at have ændret sig siden de umiddelbart efter Amerikas Opdagelse udrykkede hele Folket i Mellemamerika. En førende Politiker udtrykker deres Raasonnement saaledes: Dersom Berberkysten virkelig skal tilhøre os, maa vi først jage den Befolkning bort, som nu beboer den.

Da nu de farvede Folketog under Verdenskrigen blev kaldt under Pa-

nerne for at deltage i de europæiske Kampe, fik de saa meget at høre om »Frihed« og »Selvbestemmelsesret«, at de ikke alene fandt det naturligt at sætte deres Liv paa Spil for visse hvide Folks »Frihed« og »Selvbestemmelsesret«, men ogsaa begyndte at tænke paa den Slags for sig selv.

Om alle disse Ting faar man i Erindringerne god Besked; men endnu vigtigere er, hvad vi erfarer om Spillet bag Kulisserne, og de Miller europæiske Magter anvender i Kampen mod de uciviliserede Folk. Abd el Krims Fader ryddes f. Eks. ganske simpelt af Vejen ved Gift, da han bliver besværlig. Denne Opfattelse og Forholdenes almindelige Udvikling forandrer den tidligere fredelige Kadi (Dommer) Abd el Krim til Oprørsfører. I Kraft af sin Families tusindaarige Hovdingegaværdighed henvender han sig til Folkeforbundet for at faa Spaniens Overherredomme erstattet af et andet. Da hans Anstrengelser ikke kronnes med Held, er der ikke andet at gøre end føre den uundgaaelige Krig med saa meget Kraft som mulig. Med trehundrede Mand overfalder han Spanierne, slaar dem paa Flugt og vinder et kolossalt Bytte i Kanoner, Granater, Medicin, Levnedsmidler og Ammunition. I det følgende Slag forøges Krigsbyttet yderligere med 200 Kanoner, 20,000 Gevevere, Automobileer, Lastvogne, Forraad, Telte... Man forstaar at den materielle Understøttelse, man har faaet om, at Oprørerne

maatte faa fra Tyskland eller andetsteds, ikke har været nødvendig for at udstyre en veritabel Krigshær.

Istedetfor nu at forfølge sin Sejraftenver Abd el Krim Begivenhederens Gang. Denne Tøven betegner han selv som sit Livs største Fejl. Den 14. Dschemada 1541 efter muhammedansk Tidregning (1. Febr. 1922) bliver han valgt til Emir (Konge) over alle Riffstammer. Stadig flere af de omliggende Gebeters Indbyggere slutter

Abd el Krim.

sig til ham, deriblandt ogsaa flere Stammer under Frankrigs Overhøjhed. Han søger nu at sætte sig i Forbindelse med de franske Myndigheder, men hans Breve bliver ikke besvaret, han sender sin Brøder, der er uddannet som Ingeniør i Europa, til Paris for at underhandle med ledende Politikere, men han blev ingen Steder modtaget. Istedetfor træffer fransk Hæledelse i Marokko en Række militære Foranstaltninger, som tydelig er rettet mod Riffolkene. Det kommer til aaben Kamp i Foraaret 1925, og Riffene sejrede i første Omgang over hele Linjen. Derimod strander deres Forsøg paa at skaffe sig Flyvemaskiner; de køber et Par hos et europæisk Firma, men det viser sig ved Modtagelsen, at de er ubrugbare. Til Gengæld strømmer det fra alle Sider ind med Sympatierklæringer og Løfte om Støtte. Navnlig Mussolini har gennem sin Gesandt tilsagt Oprørerne Vaaben, Mandskab og Penges i Haab om derved at tilføjede Konkurrenten til Herredømmet over Middelhavet, Frankrig Skade. (Hvilken Haan mod Folkeforbundet ligger der ikke i disse hemmelige Forhandlinger?)

Imidlertid har Marshal Petain overtaget Kommandoen over en Hær paa 200,000 Mand, et stort Artilleri og talrige Flyvemaskiner. Han angriber fra to Sider, men overraskes af Efteraarets Regnskyt og maa indstille Felttoget. Om Vinteren slutter Frankrig saa en Overenskomst med Spanien om Samarbejde, og de forenede Hæere knuser saa i Foraaret 26 med deres tyvedobbelte Overmagt granske langsomt Riffoprorret ved at overmande de Indfødtes Hær med Artillerild og Bomber fra en saadan Mengde Flyve-

maskiner, at de Indfødte gav dem Navnet »Fluer«. Abd el Krim vaklede imellem at søge Døden i Kampen og Overgivelse til Frankrig; da maa forestillede ham, at han derved kunde opnaa visse Fordele for Resterne af Hæren, valgte han det sidste.

Hans Krigsminister Kadd Budra lykkedes det med en lille Skare at undslippe og trække sig tilbage til Bjergene, hvor han stadigvæk synes at holde sig i fuld Uafhængighed; en nøjagtig Parallel til General Sandino's lille Oprørstrop i Nicaragua, som heller ikke bøjede sig for Hovedhærens Nederlag. Ligesom der har ogsaa kun et Mindretal af Rifferne afleveret deres Vaaben; de fleste er nedgravet og skjult til bedre Tider.

Dette om Erindringerne Indhold. Tønen i dem er denne: Mennesket spaar, men Allah raar. — Jeg skrev hid og did for at forhandle, men det var nu engang bestemt saadan, at Uvejret skulde bryde løs...

Det aabenlyst dybt indlysende Afgrund, som er besejret maa de farvede Folketog og deres Undertrykkere, naar selv den højtegravede Hovding, som har nydt fuld europæisk Undervisning, siger om sine Fredsbetingelser, som ved deres ublu Krav havde vakt en Storm af Forbitrelse: »Jeg forlangte meget, for dag maaske at opnaa noget.« Saaledes tænker Bern, Bønder og primitive, Civiliserede Politikere begriber ikke en saa halv Tankegang og begaar derved mangen uundværende Ulykke.

Det dybe Omkvad bag hele Beretningen er stadig: »Det som drev mig og som fik Næring gennem vore Sejre, var Tanken om en uafhængig Riffstat.«

Denne Tankegang er det, som lader Araberhøvdingens Erindringer blive mere end en enkelt Mands Mening, blive et Udtryk for alle de undertrykte farvede Folk og deres Frihedslighe, Kræfter, som engang vaagnet ikke vil forsvinde, for de har sejret.

Broby Johansen.

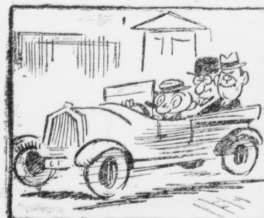
Dyrenes Øjne.

Køddende Dyrs Øjne sidder nærmere hinanden end de Plantevende Dyrs. Tigre, Løve og Katte ser ikke saa godt paa langt Hold, men for Genstande paa nært Hold har de et skarpt og sikkert Blik. Løven og Tigren har runde Pupiller, der udvider sig, naar Dyret bliver bange.

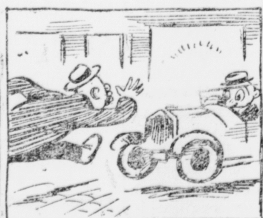
Dyr, som lever af Planteføde, har store Øjne, placerede paa Siden af Hovedet. Dette giver dem Mulighed for at kunne holde Øje med mulige Farer bagved dem. Dette er atter et lille Eksempel paa, hvor klogt alt paa Jorden er indrettet.

Givt út af socialdemokratiskum folegum. Blaðstýrari: M. S. Viðstein. Prentsmiðja »Froya Social-Demokrates, Tórshavn.

Lille Vink for Bilister

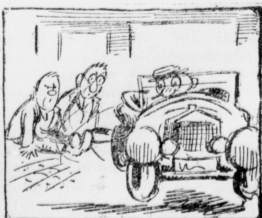
Som vi saa for nogen Tid siden, har vor lille Ven faaet sig en ny og lækker Vogn. Forleden, da han var ude at køre med den, traf han to Bændle, som han var nødt til at øge med

skent det passede ham meget daarligt. Han skulde nemlig ud at hente Frøken Skrap til en lille Biltur. En Mand, der uventet løb over Gaden, gav ham imidlertid en god Idé

der lynsnart fo'r ham gennem Hovedet. Han satte Farten en Streg op, og satte saa med et Hug alle Bremsen i. Det voldsomme Ryk lodte blidt de to ubejleglige

Passagerer op af Sæderne, og anbragte dem i en magelig Siddestilling paa Asfalten. Saa svingede vor lille Ven roligt Vognen rundt og forsvandt, — til Biltur med Frøken Skrap!